

**Natalia Matiaszczyk**

 0000-0003-1310-0732

# Wstęp

Badanie współczesnych zjawisk społecznych przebiegających równolegle w oddalonych od siebie regionach wymaga przyjęcia takich scenariuszy badawczych, które umożliwią zarówno odpowiedzi na pytania dotyczące ich genezy, przebiegu, jak i wpływu na otoczenie. Grupa studentów i doktorantów z Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego postanowiła opublikować zbiór tekstów ujmujących zagadnienie oddziaływania, czy też wywierania wpływu w polityce wewnętrznej i relacjach międzynarodowych. Zastosowano przy tym mieszane schematy badawcze, gdzie w celu znalezienia praktycznego rozwiązania opisuje się, wyjaśnia czy prognozuje bezpośredni wpływ danych procesów, zjawisk, wydarzeń na otaczającą nas rzeczywistość. Mieszane schematy badawcze, w których dochodzi do zestawienia ze sobą danych o różnym charakterze, pozwalają zweryfikować poprawność wcześniej zdobytych odpowiedzi. Dominująca metoda funkcjonalna, dzięki której badano współczesne systemy społeczne i polityczne, została uzupełniona metodami: porównawczą, analizy treści, obserwacji, narracyjną, agenda-setting i instytucjonalno-prawną<sup>1</sup>.

Wychodząc z założeń determinizmu, skutki zjawisk społecznych sklasyfikowano w odniesieniu do czterech głównych tematów badawczych: sfery polityki i bezpieczeństwa międzynarodowego, rosyjskiej inwazji na Ukrainę, polityki wewnętrznej oraz kultury wraz z turystyką. Każda z części zawiera przegląd najnowszych badań nad wymienionymi zagadnieniami i odpowiedzi na pytania badawcze skoncentrowane na ocenie wpływu danego zjawiska na ogół przemian międzynarodowych.

Podejście konstruktywistyczne widoczne jest w artykułach relacjonujących wpływ jednostek na otaczającą nas rzeczywistość i nadawanie jej znaczenia. W tej sferze dominują zagadnienia wpływu uczestników życia politycznego i społecznego na kulturę, tradycję i historię. Otwarty i interdyscyplinarny

---

<sup>1</sup> J. A. Gregor, *Political Science and the Uses of Functional Analysis*, „American Political Science Review” 1968, t. 62, z. 2, s. 425–439.

charakter pytań badawczych służy uzupełnianiu narracji na temat współczesnych oddziaływań. Tak ujęte poszukiwania badawcze mają na celu określenie zmiany, jaka dokonuje się współcześnie w obrębie obszarów zagrożonych wykluczeniem, czy wytyczenia dla owej zmiany granic.

W pierwszej części, w przedstawionych artykułach Autorzy i Autorki skupili swoją uwagę na problemie badawczym i sposobach jego rozwiązania. Dzięki mieszanym schematom badawczym możliwa była walidacja dotychczasowych wyników dociekań, uzupełnienie ich wyników dzięki odrębnym podejściom i zebranych źródłom, eksploracja badań rozumiana jako wykorzystanie danej metody do zastosowania kolejnej, a także neutralizacja badań, czyli stosowanie zarówno dużej, jak i małej próby badawczej<sup>2</sup>. Oddziaływanie państw reprezentowanych przez wybrane instytucje ukazano na przykładach Polski, Rosji i Turcji. Reprezentacja tych państw i zmiana oddziaływań, jakie mają miejsce za przyczyną ich polityki zagranicznej prowadzonej wobec krajów sąsiednich, Unii Europejskiej, organizacji międzynarodowych czy aktorów niepaństwowych, to przyczynek do pytań badawczych dotyczących roli mediów i propagandy.

Część pierwsza rozpoczyna się artykułem poświęconym wpływowi Polski na Europejską Politykę Sąsiedztwa w latach 2002–2009, zarówno poprzez bezpośrednie inicjatywy, jak i dyskusje nad innymi prezentowanymi projektami polityki sąsiedztwa. Dzięki aktywności polskiej dyplomacji pomysły zgłaszane przez Warszawę zostały zrealizowane przez Unię Europejską, przez co w okresie 2002–2009 Europejska Polityka Sąsiedztwa przybrała kierunek wschodnioeuropejski.

Kolejny artykuł podkreśla znaczenie współczesnej technologii w działalności organizacji terrorystycznych. Na przykładzie Państwa Islamskiego autor dokonuje szerokiej i wieloaspektowej analizy potencjału mediów i internetu, które wykorzystywane są przez terrorystów, w tym struktury medialnej oraz metody propagandy i jej produktów. Zaprezentowane zostało także zjawisko „elektronicznego dżihadu”, polegające na pozyskiwaniu nowych bojowników przy wykorzystaniu internetu.

Także trzeci artykuł związany jest z internetem i środkami komunikowania masowego. Poświęcony jest on zjawisku dezinformacji rosyjskiej odnoszącej się do pandemii COVID-19 od początku jej wystąpienia na świecie. Autor przedstawia, jak tworzona była i jest rosyjska dezinformacja związana z pandemią COVID-19, w jakim celu jest tworzona, a także tłumaczy, czy istnieje

---

<sup>2</sup> R. Backer, L. Czechowska, G. Gadomska i in. (red.), *Metodologia badań politologicznych*, Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych, Warszawa 2016, s. 105.

związek pomiędzy nią a bezpieczeństwem innych państw, oraz czy może być specjalnie wykreowanym narzędziem politycznym.

Ostatni artykuł części pierwszej podejmuje zagadnienie wpływu Turcji na sytuację wewnętrzną w Syrii, w tym na syryjską wojnę domową. Istotnym elementem jest charakterystyka i opis procesu przemian ustrojowych, wizerunkowych i społeczno-gospodarczych zapoczątkowanych przez Partię Sprawiedliwości i Rozwoju (AKP) pod kierownictwem Recepta Tayyipa Erdoğan. To dzięki nim Turcja rozpoczęła budowę swojego politycznego kapitału na Bliskim Wschodzie. Autor podejmuje wielowątkowe podejście do tureckiej polityki neoimperialnej – od bezpieczeństwa wewnętrznego, przez zaangażowanie w syryjską wojnę domową i relacje z Kurdami, po walkę z Państwem Islamskim.

Kolejnym wątkiem przewodnim, któremu została poświęcona druga część monografii, była rosyjska inwazja na Ukrainę. Analizowane zagadnienia dotyczą wydarzeń już od pierwszej agresji w 2014 roku. Główny nacisk położony został jednak na rosyjską pełnoskalową inwazję w 2022 roku, która zmieniła sytuację polityczną i gospodarczą na całym świecie. Analizowano wpływ konfliktu na obecne relacje zarówno na obszarze azjatyckim, jak i europejskim. Zmiany w obszarze decyzji strategicznych obserwowane w Japonii, Korei Południowej, Kazachstanie i państwach bałtyckich ukazują gwałtowne przewartościowanie celów politycznych realizowanych w ostatnich latach. Pytania dotyczyły zaangażowania politycznego, ale także społecznego, gdzie przyglądano się różnym rodzajom wsparcia dla Ukrainy. Skala zmian, a także ich szybkie tempo zaskakują i zachęcają również do prognoz w zakresie tworzenia nowego porządku geopolitycznego.

Autorka pierwszego artykułu części drugiej pokazuje, że rosyjska inwazja na Ukrainę oddziałuje nawet na bardzo oddalone od Europy państwa i zmusza je do reakcji. Rozdział porusza zagadnienia dotyczące pomocy udzielonej Ukrainie przez Japonię i Koreę Południową, ograniczeń, z jakimi borykają się władze w Tokio i Seulu, oraz ich stanowiska wobec Rosji. Oba państwa wspierają Ukrainę i udzielają jej pomocy w odpowiedzi na rosyjską agresję, jednak rodzaj wsparcia determinowany jest ograniczeniami prawnymi i politycznymi.

Drugi artykuł poświęcony jest temu, jak zmieniła się pozycja Federacji Rosyjskiej w Azji Centralnej po jej inwazji na Ukrainę w 2022 roku. Analizowanym przykładem jest Kazachstan, który od czasów carskiej Rosji pozostawał pod silnymi wpływami Moskwy. Przez lata można było zauważyć mniejsze bądź większe problemy w relacjach z Rosją, jednak po 24 lutego 2022 roku widoczny jest znaczny spadek wpływów rosyjskich w Kazachstanie, co swoje przełożenie będzie miało także na cały obszar Azji Centralnej. Głównym pytaniem, które podejmuje autor, jest: Czy to właśnie nieudolna kampania rosyjska na Ukrainie

jest powodem odsunięcia państwa kazachskiego od Rosji, czy może jest ona spowodowana coraz większym wpływem Chin na Kazachstan?

Trzeci i ostatni artykuł tej części poświęcony jest relacjom polsko-litewskim przed 2014 rokiem i po 2014 roku, kiedy to Rosja dokonała pierwszej agresji na Ukrainę i doprowadziła do aneksji Krymu. Autor ukazuje złożoność relacji między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Litewską, prezentując także najważniejsze problemy w nich występujące. Ukazane zostały również wspólne polsko-litewskie inicjatywy odnoszące się do bezpieczeństwa, które nabrały nowego znaczenia po pełnoskalowej rosyjskiej agresji na Ukrainę w 2022 roku.

Część trzecia monografii, poświęcona przemianom wewnętrznym, definiuje ograniczenia w zakresie zmian społecznych i politycznych obserwowanych w Korei Południowej, Chinach, na Tajwanie i w Polsce. Z jednej strony są to przykłady odległe geograficznie, lecz jednocześnie niezwykle obecne w kulturze masowej. Transformacja kulturowa i reorientacja wartości posiada pewne wspólne podstawy wynikające z procesów globalizacji. Współczesne debaty społeczne wypełnia walka o prawa człowieka, świadomość tych praw i sukcesywna praca nad katalogiem wspólnych idei. Obserwowanie przemian społeczeństw wschodnich pozwala na formułowanie wniosków odnośnie do kondycji i stanu demokracji zachodnich. Oczekiwania dotyczące rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, uzupełnione refleksją nad dotychczasowym dorobkiem cywilizacji zachodniej, zachęcają do porównań w stosunku do społeczeństw wschodnich.

Autorka pierwszego artykułu opiera się na metodzie porównawczej. Tematem jej badań jest kwestia praw kobiet w Chińskiej Republice Ludowej i Republice Chińskiej na Tajwanie. Oba państwa przeszły przez zupełnie różne procesy rozwoju politycznego, społecznego oraz gospodarczego. Chociaż pozostają one pod wpływem idei konfucjanizmu oraz patriarchalnego modelu rodziny i społeczeństwa, to widoczne są zauważalne różnice w uprawnieniach kobiet.

Drugi artykuł podejmuje kwestię sytuacji i praw mniejszości homoseksualnej w Korei Południowej w XXI wieku. Podstawą analizy jest program telewizyjny *Merry Queer*, a zwłaszcza problemy dotyczące osób homoseksualnych w gronie rodziny, jak i w samym społeczeństwie koreańskim. Przedstawiony został również odbiór społeczny programu, a także badania opinii publicznej dotyczące mniejszości homoseksualnej w Korei Południowej. Społeczeństwo tego kraju przechodzi powolną transformację pod względem akceptacji mniejszości homoseksualnej, a programy takie jak *Merry Queer* wpływają na zwiększenie świadomości społecznej i polepszenie sytuacji mniejszości.

Trzecią część kończy artykuł poświęcony demokracji w Polsce. Autorka przedstawia zmiany polityczne zachodzące w Polsce w latach 2014–2022. Bazą do analizy były międzynarodowe rankingi takie jak Democracy Index, Fragile

State Index, sondaże społeczne i raporty organizacji pozarządowych, na podstawie których stwierdzono, iż Polska jest obecnie wadliwą demokracją.

Zagadnienia związane z migracjami, wymianą kulturową i oddziaływaniem na poziomie kultury masowej zostały ujęte w czwartej i ostatniej części publikacji. Autorki zainteresowane Półwyspem Koreańskim przybliżyły wpływ tego regionu na współczesny świat i ukazały rosnące zainteresowanie kontynentem azjatyckim wśród ludzi młodych i zwróciły uwagę na pewne trendy, jakie wyznaczają dynamicznie rozwijające się kraje wschodnie, dotyczące zarówno polityki, bezpieczeństwa, jak i kultury. Prognozy związane z rozwojem społeczeństw azjatyckich i zainteresowanie młodych badaczy tymi przemianami zachęcają do formułowania wniosków i poszukiwania analogii na temat procesów globalizacyjnych.

Pierwszy artykuł tej części przedstawia wpływ południowokoreańskiej sztuki filmowej na turystykę slumsową w Korei Południowej w XXI wieku. Autorka porusza interesujący temat turystyki slumsowej, przedstawiając, jak rosnąca popularność kultury koreańskiej przyczynia się do wzrostu zainteresowania dzielnicami biedy. Podstawą analizy były dwie południowokoreańskie produkcje – *Squid Game* i *Parasite*, które w ostatnim czasie zyskały ogólnoświatową popularność.

Kolejny artykuł także podejmuje kwestię turystyki, jednakże w Korei Północnej, oraz jej wpływu na ogólną sytuację wewnątrz tego państwa. Autorka zwraca uwagę na specyficzny charakter tego kraju, spowodowany przyjęciem doktryn takich jak dżucze i songun, które skutecznie odizolowały go od reszty społeczeństwa międzynarodowego. To właśnie ta izolacja przyciąga wielu turystów, stąd też przedstawione i porównane zostały doświadczenia turystów z krajów zachodnich oraz z Chin.

Ostatni artykuł poświęcony jest roli kultury Korei Południowej w rozpowszechnianiu nauki języka koreańskiego wśród Polek i Polaków. Tak zwana koreańska fala przynosi Korei Południowej liczne korzyści w zakresie soft power. Na podstawie własnych badań Autorka stara się odpowiedzieć na pytania dotyczące sposobów, w jakie południowokoreańska kultura popularna wykorzystywana jest przez Republikę Korei do promocji swojego języka, oraz jakie efekty tych prób zaobserwować można w Polsce.

Redaktorzy tomu dziękują Dziekanowi Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego, prof. Ryszardowi Machnikowskiemu, za pomoc w wydaniu publikacji. Jednocześnie mamy nadzieję, że te pierwsze teksty Kolegów i Koleżanek z tego Wydziału staną się małym krokiem do rozwoju kariery naukowej, zachęcą do podjęcia studiów doktoranckich i zgłębiania nowych tematów badawczych w przyszłości.